

Minister van Justitie en Veiligheid
Minister voor Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Kabinetsreactie op de initiatiefnota Verkuijlen over de
aanwas van jeugdcriminaliteit (Opvoeden die handel)

Datum
20 maart 2023

Ons kenmerk
4511870

Bijlagen
2

1. Aanleiding

Het Tweede Kamerlid Verkuijlen (VVD) heeft in zijn initiatiefnota 'Opvoeden die handel' zestien voorstellen geformuleerd om de aanwas van jongeren in de criminaliteit terug te dringen. Tijdens de procedurevergadering van 7 december 2022 heeft de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid de initiatiefnota besproken. De commissie heeft besloten u te verzoeken om een kabinetsreactie op de initiatiefnota te formuleren en deze voor 9 februari 2023 te doen toekomen.

2. Geadviseerd besluit

De voorstellen in de initiatiefnota ondersteunen het voorgestane beleid tegen de (georganiseerde en ondermijnende) jeugdcriminaliteit. Deels hebben de voorstellen betrekking op versterking van reeds ingezet beleid. Voor het overige deel gaat het om het incorporeren van nieuwe maatregelen in het bestaande beleid. U wordt geadviseerd in te stemmen met bijgevoegde kabinetsreactie.

3. Kernpunten

In de kabinetsreactie is zowel een appreciatie van de zestien voorstellen gegeven als een reflectie op algemene beschouwingen in de initiatiefnota. De voorstellen zijn samengevat als volgt geapprecieerd:

Het netwerk op straat

1. Het stimuleren van de omscholing van boa's naar jeugdboa's sluit aan bij de training tot jeugdboa, die sinds 2023 een (vrijwillig) onderdeel vormt van de permanente her- en bijscholingscyclus voor boa's. Sinds 2022 is er als gevolg van de motie-Hermans bovendien structureel € 13 miljoen beschikbaar voor het bevorderen van extra boa-capaciteit bij gemeenten en desgewenst ook voor de inzet van gespecialiseerde jeugdboa's. Niet achterhaald kon worden hoeveel jeugdboa's er thans landelijk beschikbaar zijn.
2. Het bestemmen van € 10 miljoen uit de gelden Preventie met Gezag voor de aanstelling van jeugdboa's is in lijn met de praktijk, waarin de gemeenten al jeugdboa's inzetten met de extra middelen. Jeugdboa's worden lokaal gezien als belangrijke 'ogen en oren' in de wijk. Naast hun preventieve taak treden

ze waar nodig corrigerend op en dragen zo bij aan het herstel van het gezag in de wijken.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Het netwerk op school en thuis

3. Het doorontwikkelen en breed beschikbaar stellen van de Halt-aanpak "Ouders aan Zet" stemt overeen met de praktijk waarin deze aanpak inmiddels deel uitmaakt van de landelijke werkwijze.
4. Het stimuleren van het inzet van de last onder dwangsom door gemeenten en het opstellen van kaders voor de toepassing en waarborgen voor prudente uitvoering zal in gang gezet worden, waarbij de opgedane ervaringen bij gemeenten zullen worden omgezet in aanbevelingen voor gerichte inzet én voor het formuleren van contra-indicaties.
5. De uitbreiding van de civiele aansprakelijkheid naar ouders met kinderen tot en met 17 jaar, wordt in overweging genomen, ervan uitgaande dat Verkuiljen hier doelt op de 'schuldaansprakelijkheid' in plaats van de door hem genoemde 'risicoaansprakelijkheid'. Hij combineert de beoogde uitbreiding namelijk met de 'tenzij-clausule' voor al dan niet verwijtbaar handelen van de ouders. Het is van belang vooraf in kaart te brengen of de voorgestelde uitbreiding ook bijdraagt aan het doel van deze extra financiële prikkel voor ouders om de delictpleging van hun kind te voorkomen.
6. Het bevorderen, analoog aan de Britse *parenting order*, dat de rechter de verplichting aan ouders kan opleggen om een cursus opvoedondersteuning te volgen kreeg eerder in de verkenning Jeugdcriminaliteit en Opvoeding vorm in aanvullende bijzondere voorwaarden voor de ouders bij een voorwaardelijke veroordeling van het kind. Het probleem is dat bij het niet-nakomen van deze verplichting door de ouders alleen het kind bestraft kan worden. Er zijn wel andere meer dwingende mogelijkheden om ouders te betrekken en zo nodig te ondersteunen bij hun opvoedkundige rol, die bij het volgende punt aan de orde komen.
7. Het bevorderen van de inzet van dwingender vormen van ouderbetrokkenheid, in het bijzonder bij ouders die wel kunnen maar niet *willen* participeren om de ontwikkeling van hun kinderen te verbeteren, is mogelijk via een door de rechter opgelegde vorm van jeugdhulp gericht op het functioneren van het gezinssysteem. In het geval van structureel niet-meewerkende ouders kan de jeugdreclassering de Raad voor de Kinderbescherming verzoeken om een beschermingsonderzoek in te stellen. Op grond daarvan kan de Raad voor de Kinderbescherming een verzoek doen voor een ondertoezichtstelling bij de rechter.

Datum
20 maart 2023

Ons kenmerk
4511870

Interventies: versterken van het bewustzijn en de weerbaarheid

8. Het ontwikkelen van een landelijk kwaliteitskader voor preventieve interventies, pragmatisch met de bewezen effectieve interventies als referentie, vormt een goede aanvulling op het beleid gericht op de (door)ontwikkeling, landelijke beschikbaarheid en inzet van effectieve interventies.
9. Het landelijk beschikbaar stellen van bewezen effectieve interventies die aan het kwaliteitskader voldoen, is in de kabinetsreactie ingeperkt tot interventies waarover het ministerie zeggenschap heeft. Omdat in de initiatiefnota in het bijzonder gerept wordt van Alleen jij bepaalt wie je bent en Leerlingalert, is in het bijzonder voor deze beide ingegaan op de mogelijkheden van verdere uitrol.

Interventies: doorbreken van criminele verleidingen

10. Het bevorderen dat gemeenten vaker gebruik maken van de 'patseraanpak' gericht op jongeren, sluit aan bij lopende initiatieven voor het afpakken van onverklaarbaar verkregen vermogen. Voorbeelden van dergelijke maatregelen kunnen ook via Preventie met Gezag gedeeld worden met de gemeenten.

Interventies: dader of slachtoffer

11. Voor een snelle herziening van de strafbaarstelling van mensenhandel (artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht) is de eerste schrede gezet met het in consulatie geven van het wetsvoorstel in februari 2023.
12. De aanpak van mensenhandel (criminele uitbuiting) als onderdeel van de aanpak van ondermijning is in 2022 in gang gezet en wordt dit jaar verder uitgebouwd.

Interventies: licht verstandelijke beperking (LVB)

13. Het nog gericht enteren van werkende bewezen interventies, waaronder Halt, op de behoeften van LVB'ers sluit naadloos aan bij het beleid om te komen tot passende aandacht in de strafrechtketen voor deze groep. Specifiek voor Halt geldt dat deze organisatie de afgelopen jaren belangrijke stappen heeft gezet om de interventie LVB-proof te maken.
14. Het laten afnemen door Halt van een SCIL-test bij alle jongeren maakt deel uit van de werkagenda 'Strafrechtketen LVB-proof'.
15. Het bij wijze van pilot verhogen van de Halt-leeftijd voor jongeren met een erkende LVB-diagnose druist in tegen het eerder genomen besluit om Halt niet open te stellen voor meerderjarigen. Eerder is een pilot 'Halt voor jongvolwassenen' uitgevoerd en geëvalueerd, waaruit bleek dat dit geen meerwaarde heeft in termen van meer betrokkenheid van de ouders, aandacht voor slachtoffers en de mogelijkheid van een extra alternatieve afdoening.

Interventies: succesvolle terugkeer in de samenleving

16. Het bestemmen van € 2 miljoen uit de gelden Preventie met Gezag voor de aanstelling van Re-integratieofficieren exclusief voor jeugd is in de praktijk in gang gezet met de uitbreiding van de capaciteit van de Rio-werkwijze van 4 fte naar 30 fte. Een deel van die extra fte's gaat naar de Preventie met Gezag gemeenten, van wie twee een pilot Rio voor jongeren onder de 18 jaar gestart zijn. Uit de evaluatie moet blijken in hoeverre de Rio voor minderjarigen meerwaarde heeft naast de beoogde landelijke dekking van de Rio voor volwassenen.

4. Toelichting

4.1 Hoofdpijnen van de initiatiefnota

In de inleiding uit Verkuijlen zijn zorgen over de jeugdcriminaliteit, die weliswaar de afgelopen decennia is afgenomen, maar tegelijkertijd hardnekkig standhoudt bij een groep jongeren en jongvolwassenen die op steeds jongere leeftijd verdacht worden van ernstige vergrijpen. Het is van belang te voorkomen dat zij doorgroeien in de criminaliteit. Met de initiatiefnota beoogt de opsteller primair in te haken op het kabinetsbeleid dat via Preventie met Gezag vorm krijgt en zich richt op de (georganiseerde en ondermijnende) jeugdcriminaliteit in kwetsbare wijken. Zijn voorstellen beperken zich evenwel niet tot een focus op de zogeheten

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Datum
20 maart 2023

Ons kenmerk
4511870

'15+4' gemeenten waarop Preventie met Gezag zich concentreert, maar zullen deels ook de algemene aanpak van jeugdcriminaliteit ten goede kunnen komen.

Zoals de titel van de initiatiefnota - 'Opvoeden die handel' - al doet vermoeden ziet Verkuijlen een stevige verantwoordelijkheid voor de ouders van jongeren die over de schreef (dreigen te) gaan. Hij grijpt hierbij terug op vier voorstellen die de vorige minister voor Rechtsbescherming in het kader van de verkenning Jeugdcriminaliteit en Opvoeding op 10 mei 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd heeft met de kanttekening dat hij het aan een volgend kabinet overlaat om hierover definitief te besluiten.¹ De ouders staan er evenwel niet alleen voor. Rond het gezin schetst Verkuijlen een netwerk van partijen die ouders kunnen ondersteunen bij de opvoeding van hun kind. Op school ziet hij een rol weggelegd voor docenten en op straat voor jeugdwerkers, jeugdboa's, wijkagenten en (op termijn) de lokale opsporing. Daarnaast pleit hij voor de inzet van effectieve interventies die ouders en hun kinderen bewust en weerbaar maken tegen de verleidingen van de criminaliteit. Voor jongeren die volharden in het plegen van strafbare feiten, past een stevige repressieve aanpak. Tegelijkertijd vraagt hij aandacht voor kwetsbare jongeren die weliswaar 'dader' zijn, maar soms tegelijkertijd slachtoffer van criminele uitbuiting. Dit geldt in het bijzonder voor jongeren met een lichte verstandelijke beperking (LVB). De initiatiefnota besluit met de mogelijkheden voor een succesvolle re-integratie in de samenleving.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Datum
20 maart 2023

Ons kenmerk
4511870

4.2 Kabinetsreactie

De kabinetsreactie noemt een aantal verschillende momenten waarop de Tweede Kamer over de voortgang geïnformeerd zal worden. Samengevat zijn de volgende momenten benoemd voor het informeren van de Tweede Kamer:

- voor het zomerreces van 2023 over de voortgang in Preventie met Gezag;
- in 2023 over voortzetting van de aanpak van wapens bij jongeren in de beleidsreactie op de evaluatie van actieplan Wapens en Jongeren;
- voor eind 2023 over een uitgewerkt voorstel voor uitbreiding van de schuldaansprakelijkheid voor ouders met kinderen tot 18 jaar;
- dit voorjaar in een beleidsreactie op onderzoeken naar criminele uitbuiting;
- eind 2024 over de uitkomsten van de werkagenda 'Strafrechtketen LVB-proof';
- eind 2023 over de eerste bevindingen van de pilot met de Rio voor minderjarigen.

Daarnaast zijn toezeggingen gedaan zonder specifieke aanduiding van het moment van informeren van de Tweede Kamer. Hierover kan in een verzamelbrief bericht worden over de algemene voortgang in de thans voorgestelde aanpak van de jeugdcriminaliteit. Het gaat daarbij onder meer om het informeren van de Tweede Kamer over het opstellen van kaders en bevorderen van de last onder dwangsom; het opstellen van een kwaliteitskader en landelijk beschikbaar stellen van effectieve interventies die voldoen aan dit kader; het delen van ervaringen met gemeenten over de aanpak van onverklaarbaar verkregen vermogen (de 'patseraanpak') en de verdere uitbouw van de aanpak van criminele uitbuiting als onderdeel van de aanpak van ondermijning. In de kabinetsreactie is voorgesteld deze verzamelbrief voor eind 2023 te versturen.

¹ Kamerstukken II, 2020-2021, 28 741, nr. 79.

4.3 Politieke context

- De initiatiefnota is afkomstig van de VVD, een van de partijen in de coalitie.
- De kabinetsreactie ligt in het verlengde van afspraken in het coalitieakkoord voor een betere bestrijding van de (georganiseerde en ondermijnende) jeugdcriminaliteit.
- Een deel van de uitvoering van de voorstellen ligt in het verlengde van eerder ingediende moties:
 - motie-Van der Werf c.s. om bestaande effectieve interventies voor kinderen en jongeren, evenals kennis over best practices op dit gebied, ook beschikbaar te stellen voor kleinere gemeenten;
 - de motie-Hermans om onder meer het aantal wijkagenten en boa's te vergroten;
 - de motie van Kuik, Bikker en Verkuijlen om de aanpak van criminele uitbuiting een integraal onderdeel te laten zijn van een breed offensief tegen georganiseerde criminaliteit en nadrukkelijk aandacht te besteden aan criminele uitbuiting bij de verdere uitwerking van de middelen;
 - de motie van Van Nispen en Toorenborg om te bezien of en zo ja, op welke wijze een multidisciplinair toezichtteam van meerwaarde kan zijn, waardoor er vaker en/of intensiever reclasseringstoezicht door de rechter opgelegd kan worden.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Datum
20 maart 2023

Ons kenmerk
4511870

4.4 Financiële overwegingen

Daar waar voorstellen als nieuw beleid zijn overgenomen, zal voor de benodigde financiering geput worden uit de bestaande budgetten.

4.5 Juridische overwegingen

Bij de beoogde uitbreiding van de schuldaansprakelijkheid naar ouders met kinderen van 16 en 17 jaar is in de kabinetsreactie aangegeven dat vooraf een aantal beleidsmatige vragen een antwoord behoeven, vooral op het punt van het realiseren van de veronderstelde effecten. De uitbreiding van de aansprakelijkheid kan een extra prikkel zijn voor ouders om delictpleging van hun kind te voorkomen. Daarnaast wordt hiermee de verhaalsmogelijkheid van gedupeerden verruimd. Als de ouders zijn verzekerd, dan zullen de verzekeraars de schade die het kind van 16 en 17 jaar heeft veroorzaakt, in de regel vergoeden. Het voorstel leidt in dat geval niet tot de prikkel voor ouders om delictpleging te voorkomen. Het voorstel leidt in dat geval mogelijk wel tot een grotere verhaalbaarheid van de schade. Hierbij past wel weer de kanttekening dat het verzekeraars vrij staat om de vergoeding van bepaalde schade van hun verzekering uit te sluiten. In dat geval leidt het voorstel ook niet tot een betere verhaalsmogelijkheid van de schade.

Als ouders niet zijn verzekerd, dan zijn zij op grond van het voorstel aansprakelijk voor de schade die het kind van 16 en 17 jaar veroorzaakt. Dit is alleen anders als zij kunnen aantonen dat zij er alles aan hebben gedaan wat gegeven de omstandigheden redelijkerwijs van hen kon worden verwacht, om de gedraging van het kind te voorkomen. Het is te verwachten dat onder de niet-verzekerde ouders zich ook de weinig draagkrachtige ouders bevinden. Zij zullen naar verwachting weinig verhaal kunnen bieden. De verhaalbaarheid van de schade zal dus niet in alle gevallen toenemen. Dit klemmt te meer, als ouders met financiële zorgen mogelijk ook vaker andere problemen hebben, waaronder bijvoorbeeld problemen in de opvoeding. Voor alle ouders geldt dat de mogelijkheid om

corrigerend op te treden afneemt, naarmate kinderen ouder worden. Hoewel de wens tot een prikkel voor de opvoeding goed te begrijpen is, is de vraag of deze wens kan worden waargemaakt. Dit geldt te meer voor ouders met kinderen, die met zorgen op verschillende terreinen te maken hebben, zoals in het geval van gebroken gezinnen.

4.6 Communicatie

Voor jongeren in de criminaliteit is veel aandacht. Daarom zal DCom in overleg met beleid communicatie voorbereiden. DCom adviseert om deze kabinetsreactie zo mogelijk gelijktijdig te versturen met de evaluatie van het actieplan Wapens en Jongeren, die momenteel in de lijn zit en naar verwachting in de week van 6 maart naar de Tweede Kamer verstuurd zal worden. Bij deze evaluatie zit nog geen beleidsreactie. Wel wordt er weer publiciteit over verwacht vanwege zorgen bij de politie en NFI over wapenbezit onder jongeren.

5. Planning

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft verzocht de kabinetsreactie voor 9 februari te ontvangen. Mede vanwege de Kerstperiode en de benodigde afstemming met de betrokken partijen bleek deze termijn te krap bemeten. In de voortgangsrapportage High Impact Crimes 2021-2022, die op 14 december 2022 naar de Tweede Kamer is gestuurd, is aangegeven dat de initiatiefnota "in de eerste helft van 2023" van een reactie voorzien wordt. Om toch zo veel mogelijk tegemoet te komen aan de wens van de vaste commissie is het streven de kabinetsreactie uiterlijk begin maart 2023 te versturen.

6. Afstemming

De kabinetsreactie is afgestemd met DGO, DGRR (DRC, DVB), DGPenV, DGSenB (JC, ACF) en het ministerie van OCW. Waar relevant hebben beleidsmedewerkers hun input afgestemd met DWJZ.

7. Bijlagen

- Conceptbrief voor de Tweede Kamer met de kabinetsreactie.
- Initiatiefnota Verkuijlen 'Opvoeden die handel'.

8. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Datum
20 maart 2023

Ons kenmerk
4511870